

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 2576/2020
25.05.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Добриле Страјина, председника већа, Гордане Комненић и Драгане Миросављевић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Гордана Младеновић, адвокат из ..., против тужене Француске школе, са седиштем у Београду, чији је пуномоћник Урош Жигић, адвокат из ..., ради поништаја решења, враћања на рад и исплате, одлучујући о ревизијама странака изјављеним против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 2683/18 од 11.12.2019. године, исправљене решењем истог суда Гж1 2683/18 од 13.03.2020. године, у седници одржаној 25.05.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈАЈУ СЕ, као неосноване ревизије странака изјављене против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 2683/18 од 11.12.2019. године, исправљене решењем истог суда Гж1 2683/18 од 13.03.2020. године.

ОДБИЈАЈУ СЕ захтеви странака за накнаду трошкова поступка по ревизији.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П1 1359/16 од 16.03.2018. године, ставом првим изреке, признато је својство странке туженој Француској школи у Београду. Ставом другим изреке, допуштено је преиначење тужбе као у поднеску тужиље од 31.08.2009. године и 19.02.2015. године додавањем још захтева уз постојећи захтев за поништај одлуке. Ставом трећим изреке, поништена је одлука тужене од 02.07.2008. године о отказу уговора о раду тужиљи, који је закључен 20.10.2004. године. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена да тужиљу врати на рад и распореди на послове које је обављала пре доношења одлуке о отказу уговора о раду, односно на послове који одговарају њеној стручној спреми и радном искуству стечених радом. Ставом петим изреке, обавезана је тужена да тужиљи накнади штету у виду изгубљене зараде за период од 02.07.2008. године до 30.11.2017. године у појединачним месечним износима израженим у еврима, у динарској противвредности са законском затезном каматом почев од дана доспелости сваког износа до исплате, све ближе означено у овом ставу изреке и да на те износе уплати доприносе за пензијско и инвалидско осигурање РФ ПИО, доприносе за здравствено осигурање РФЗЗО и доприносе за случај незапослености Националној служби за запошљавање. Ставом шестим изреке, обавезана је тужена да тужиљи накнади штету у виду свих других примања из радног односа и то на име прековремених часова, усавршавања, семинара у иностранству, екскурзија, организованих школских излазака и додатне наставе,

наставних седница и надгледања испита мале матуре за период од 02.07.2008. године до 30.11.2017. године у појединачним месечним износима израженим у еврима у динарској противвредности, са законском затезном каматом од доспелости сваког износа до коначне исплате, како је то ближе одређено у овом ставу изреке. Ставом седмим изреке, одбијен је, као неоснован захтев тужиље којим је тражила да се обавезе тужена да јој накнади штету у висини изгубљене зараде за период од 01.12.2017. године па до враћања на рад, као и да на месечне износе зараде за овај период уплати доприносе за пензијско и инвалидско осигурање РФ ПИО, доприносе служби за запошљавање, и да јој накнади за овај период штету у висини свих других примања из радног односа и то на име прековремених часова, усавршавања семинара у иностранству, екскурзија, организовања школских излазака и додатне наставе, наставних седница и надгледања испита мале матуре. Ставом осмим изреке обавезана је тужена да тужиљи на име трошкова поступка плати 1.095.750,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 2683/18 од 11.12.2019. године, исправљене решењем истог суда Гж1 2683/18 од 13.03.2020. године, ставом првим изреке, одбијене су, као неосноване жалбе странака и потврђена првостепена пресуда у ставу првом, другом, трећем и у делу става четвртог изреке, којим је одлучено о враћању на рад, у ставу петом, седмом и осмом изреке. Ставом другим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставу шестом изреке и одбијен, као неоснован захтев тужиље којим је тражила да се обавезе тужена да јој на име накнаде штете у висини свих других примања из радног односа и то на име прековремених часова, усавршавања, семинара у иностранству, екскурзија, организованих школских излазака и додатне наставе, накнадних седница и надгледања испита мале матуре за период од 02.07.2008. године до 30.11.2017. године исплати појединачне месечне износе изражене у еврима у динарској противвредности, са законском затезном каматом почев од дана доспелости сваког износа до исплате, све ближе наведено у овом ставу изреке. Ставом трећим изреке, укинута је првостепена пресуда у делу става четвртог изреке којим је тужена обавезана да тужиљу распореди на послове који одговарају њеној стручној спреми и радном искуству и тужба у том делу одбачена. Ставом четвртим изреке, одбијена је, као неоснована жалба тужиље и потврђено решење Првог основног суда у Београду П 1359/16 од 27.04.2018. године. Ставом петим изреке, обавезана је тужиља да туженој накнади трошкове другостепеног поступка у износу од 87.000,00 динара, док је захтев тужиље за накнаду трошкова другостепеног поступка одбијен.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, странке су благовремено изјавиле ревизије и то тужиља против одлуке садржане у ставу другом, трећем и петом изреке, а тужена против одлуке садржане у ставу првом изреке, из свих законом прописаних разлога.

Странке су дале одговоре на ревизије.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11...18/20), и утврдио да ревизије странака нису основане.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужила је била у радном односу по основу уговора о ангажману (запослењу), који су странке закључиле 20.10.2004. године, на радном месту професора ... и ... . Странке су уговор закључиле на две године, с тим да се исти обнавља прећутно сваки пут по његовом истеку. Чланом 3. ставом 3. уговорено је да је недељни фонд 18 школских часова, тј. пуно радно време, а ставом 4. да ће запослени добијати месечну нето плату у износу од 960 евра, повећану евентуално за 23 евра по детету које издржава до навршења пунолетства истог, а свака промена плате биће предмет анекса уговора. Чланом 5. да свака од странака може да прекине уговор у сваком тренутку уз претходну најаву од 3 месеца, да овај уговор може бити раскинут од стране послодавца без најаве у случају тешке грешке, а да је одлазак у пензију фиксиран, најкасније са 65 година. Чланом 6. уговорено је да се запослени обавезује на професионалну дискрецију за све што је везано за чињенице, информације, предмете и документе са којима је упознат у току обављања својих функција, у току трајања његовог посла у Француској школи до његовог истека неограничено за свагда, а да сваки изостанак од ових обавеза сматраће се тешком грешком запосленог. Чланом 7. уговорено је да свако неслагање које се може изродити из представљеног уговора се предаје суду после исцрпљивања свих могућности за споразумно решење. Тужена је дописом од 02.07.2008. године обавестила тужилу да су се са њом састали 01.07. у школи да би се подсетили на чињенице да је тужила 21.04.2008. године, пре него што је претходно обавестила своју директорку гимназије, ишла мимо хијерархијског реда и контактирала директно директора гимназије Француске школе у Берлину путем имејла на дан полагања испита из предмета „...“ за француску матуру, да због ствари које су јој замерене и које се сматрају као тешка грешка, као и професионална грешка, сходно уговору о раду, да је информисала да од 02. јуна 2008. године да се ставља крај на уговор о раду, и да од тог датума не чини више део особља Француске школе у Београду. Извођењем доказа вештачењем утврђена је висина изгубљене зараде за период од 02.07.2008. године закључно са новембром 2017. године, као и висина свих других примања из радног односа.

На основу тако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су, с обзиром да су утврдили да тужена има својство правног лица, а самим тим и страначку способност, усвојили захтев тужиле за поништај одлуке тужене од 02.07.2008. године, јер су сматрали да се одлука тужене сачињена у форми дописа од 02.07.2008. године не може сматрати законитим отказом уговора о раду, због недостатка како обавезних елемената из члана 193. Закона о раду, тако и због недостатка упозорења из члана 180. истог закона, и да самим тим и одредба члана 5. тачка 2. уговора о раду, којом је уговорено да се без најаве може прекинути радни однос због тешке грешке, у овом случају је без дејства, са којих разлога је обавезана тужена да тужилу врати на рад и расподели на послове које је обављала пре доношења одлуке о отказу уговора о раду и да тужилу накнади штету у висини изгубљене зараде за период од 02.07.2008. године закључно са новембром 2017. године, применом члана 179, 180, 191. и 193. Закона о раду („Службени гласник РС“ бр. 24/05,) важећег у време отказа и применом члана 154. и 277. Закона о облигационим односима.

По оцени Врховног касационог суда, супротно наводима ревизије тужене, другостепени суд је правилно применио материјално право, када је потврдио првостепену у делу којим је усвојен захтев тужиле, поништена одлука тужене од 02.07.2008. године, обавезана тужена да тужилу врати на рад и накнади јој штету у висини изгубљене зараде за период од 02.07.2008. године закључно са новембром 2017. године, као и да на месечне износе зараде за овај период уплати доприносе за обавезно

социјално осигурање. Супротно наводима ревизије тужиље, другостепени суд је правилно применио материјално право, када је потврдио првостепену пресуду у делу којим је одбијен, као неоснован захтев тужиље којим је тражила да се обавезе тужена да јој накнади штету у висини изгубљене зараде за период од 01.12.2017. године па до враћања на рад и да јој за тај период уплати доприносе за обавезно социјално осигурање, и када је преиначио првостепену пресуду у ставу шестом изреке и одбио, као неоснован захтев тужиље којим је тражила да се обавезе тужена да јој накнади штету у висини свих других примања из радног односа.

Правилан је закључак нижестепених судова да тужена има својство правног лица, а самим тим и страначку способност, с обзиром да тужена ради у складу са Агенцијом за француско образовање у иностранству (AEFE) од 04.03.1986. године и да је део велике мреже француских школа у иностранству.

У овом случају ради се о радном спору, па је сходно члану 20. тачка 19. Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља („Службени лист СФРЈ“, бр. 43 од 23.јула1982, 72 од 3.децембра1982. – исправка, „Службени лист СРЈ“, бр. 46 од 4.октобра1996, „Службени гласник РС“, бр. 46 од 2.јуна 2006. - др. Закон), меродавно право Републике Србије, јер је тужила радила на територији Републике Србије. С обзиром да тужена није страна образовна установа, јер у време када је донета оспорена одлука није имала одобрење надлежног министарства, то се у овом случају не примењује Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“ бр. 62/03, 64/03, 58/04, 62/4, 79/05), већ Закон о раду. Наиме чланом 40. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања, који се примењивао у време када је донета оспорена одлука, било је прописано да установу може да оснује страном правно или физичко лице ради остваривања програма образовања и васпитања који нису донети на основу овог закона, ако је програм прописан у иностранству, ако испуњава услове из члана 33. став 1 тач. 3) до 5) и ст. 2 и 3. овог закона и добије одобрење Министарства. Како из обавештења Министарства просвете, односно Министарства просвете и науке следи да се тужена не налази у систему образовања Републике Србије и да се не може сматрати ни страном образовном установом, јер у време настанка спорног односа није имала одобрење Министарства, то је правилан закључак нижестепених судова да тужена није страна установа и да се у овом случају примењује Закон о раду.

Чланом 179. тачка 2) Закона о раду („Службени гласник РС“, број 24/05, 61/05), који се примењивао у време када је тужили био отказан уговор о раду, прописано је да послодавац може запосленом да откаже уговор о раду ако за то постоји оправдани разлог који се односи на радну способност запосленог, његово понашање и потребе послодавца ако запослени својом кривицом учини повреду радне обавезе утврђене општим актом или уговором о раду. Чланом 180. став 1. истог закона, прописано је да је послодавац дужан да пре отказа уговора о раду у случају из члана 179. тачка 1) - б) овог закона запосленог писаним путем упозори на постојање разлога за отказ уговора о раду и да му остави рок од најмање пет радних дана од дана достављена упозорења да се изјасни на наводе из упозорења. Чланом 193. став 1. Закона о раду, прописано је да се запосленом у писаном облику доставља решење о остваривању права, обавеза и одговорности, са образложењем и поуком о правном леку, осим у случају из члана 172. овог закона.

Повреда радне обавезе, која је тужили стављена на терет дописом од 02.07.2008. године, који су нижестепени судови правилно сматрали решењем о отказу

уговора о раду, предвиђена је чланом 6. уговора о ангажовњу (запослењу) од 20.10.2004. године, као и да у том случају уговор може бити раскинут од стране послодавца без најаве. Тужена пре него што је обавестила тужиљу да јој отказује уговор о раду није тужиљу писаним путем упозорила на постојање разлога за отказ уговора о раду, а што је била законска обавеза тужене и што је било од утицаја на могућност тужиље да, на делотворан начин, изнесе своју одбрану. Наиме, упозорење послодавца, као нужан услов за отказ уговора о раду из разлога прописаних чланом 179. тачка 2) Закона о раду (тужиљи је отказан уговор о раду, јер је својом кривицом учинила повреду радне обавезе утврђене уговором о раду), а у складу са чланом 7. ратификоване Конвенције МОП број 158 о престанку радног односа на иницијативу послодавца (Закон о ратификацији објављен у Службеном листу СФРЈ број 4/84), има карактер акта којим се запослени позива на изјашњење, што није формалност у поступку отказивања уговора о раду, већ се упозорењем запосленом ставља до знања да постоје околности које, према схватању послодавца, образују отказни разлог. Сврха и циљ упозорења је да се запосленом омогући да изнесе одбрану и да се изјасни о радњама за које послодавац сматра да представљају разлоге за отказ уговора о раду и због тога се запосленом даје разуман рок како би изјашњење и одбрану могао да изнесе. С обзиром да тужена претходно није упозорила тужиљу писаним путем на постојање разлога за отказ уговора о раду, на који начин је тужена повредила право на одбрану тужиљи прописану чланом 180. Закона о раду и чланом 7. ратификоване Конвенције МОП број 158 о престанку радног односа на иницијативу послодавца, и како оспорена одлука тужене од 02.07.2008. године није сачињена у форми прописаној чланом 193. став 1. Закона о раду и не садржи чињенице и доказе на основу којих је утврђено да је тужиља учинила радњу која јој је стављена на терет, то је правилан закључак нижестепених судова да је оспорена одлука о отказу уговора о раду незаконита. При томе, нижестепени судови су правилно ценили, да иако је уговорено да у случају тешке грешке уговор може бити раскинути од стране послодавца без најаве, да се та одредба уговора у овом случају не може применити, јер је супротна одредбама Закона о раду, којим је прописан поступак отказа уговора о раду од стране послодавца, сходно напред наведеном.

Супротно наводима ревизије тужене, нижестепени судови су правилно ценили одредбе уговора о ангажовњу (запослењу) од 20.10.2004. године и правилно закључили да се не ради о уговору о раду који је закључен на одређено време, иако је у уговору наведено да се закључује на две године, с обзиром да су странке уговориле да се исти обнавља прећутно сваки пут по његовом истеку. Осим тога, да се не ради о уговору о раду закљученом на одређено време произлази из члана 5. уговора, којим је предвиђено да свака од странака може да прекине уговор у сваком тренутку уз претходну најаву од 3 месеца, да овај уговор може бити раскинут од стране послодавца без најаве у случају тешке грешке, а да је одлазак у пензију фиксиран, најкасније са 65 година.

Стога, како се не ради о уговору о раду који је закључен на одређено време и како је тужиљи уговор о раду незаконито отказан, то је основан захтев тужиље за реинтеграцију, односно враћање на рад код тужене и захтев за накнаду штете у висини изгубљене зараде за период од 02.07.2008. године закључно са новембром 2017. године, као и да јој тужена за овај период уплати доприносе за обавезно социјално осигурање, сходно члану 191. став 1. Закона о раду.

Супротно наводима ревизије тужене, нижестепени судови су правилно утврдили висину штете коју је тужила претрпела због незаконитог отказа уговора о раду на основу уговора о ангажовњу (запослењу) од 20.10.2004. године и на основу налаза и мишљења судског вештака економско – финансијске струке.

Са напред наведених разлога неосновани су наводи ревизије тужене о погрешној примени материјалног права.

Неосновани су наводи ревизије тужиле да је другостепени суд погрешно применио материјално право када је потврдио првостепену у делу којим је одбијен, као неоснован захтев којим је тражила да се обавезе тужена да јој накнади штету у висини изгубљене зараде за период од 01.12.2017. године до враћања на рад и да јој за тај период уплати доприносе за обавезно социјално осигурање, с обзиром да тужила није доказала висину ове штете.

Неосновани су и наводи ревизије тужиле да је другостепени суд погрешно применио материјално право када је преиначио првостепену пресуду у ставу шестом изреке и одбио, као неоснован захтев којим је тражила да се обавезе тужена да јој накнади штету у висини свих других примања из радног односа. Ово, јер се не ради о редовним примањима које би тужила остварила да је радила у спорном периоду, већ о примањима за које тужила није доказала да би их остварила да је била у радном односу у спорном периоду, како је то правилно закључио другостепени суд правилном применом члана 108. Закона о раду.

Са напред наведених разлога одлучено је као у ставу првом изреке, применом члана 414. став 1. ЗПП.

Трошкови одговора на ревизије, по оцени Врховног касационог суда, нису били нужни. Због тога су захтеви странака за њихову накнаду одбијени и применом члана 165. став 1. у вези члана 154. став 1. ЗПП одлучено као у ставу другом изреке.

**Председник већа - судија
Добрила Страјина, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић